

Klastrileidja

Siit leiate tunnikava ja ülesanded koos tekstidega gümnaasiumi õpilaste keelemustrite leidjaga õppimiseks. Keelemustrite leidja ehk klastrileidja on tekstianalüüsivahend, mille abil on võimalik tekstist tuvastada tekstitüübi-, ajastu-, autorispetsiifilisi keelekasutusmustreid ning lisaks analüüsida ka oma keelekasutust, mille varal tutvuda endale probleemi pakkuvate teguritega ning õppida neid lahendama.

Klastrileidjaga saate tutvuda siin: <https://evkk.tlu.ee/tools/clusterfinder>.

Tunni kirjeldus ja struktuur

Tunni eesmärgiks on anda õpilastele võimalus olla keele uurija: leida tekstis esinevate mustrite järgi selle tunnuseid, teksti kirjeldada, ja teksti tüüpi määrata. Selle kaudu areneb õpilase võime teksti analüüsida ja edaspidi enda loodud tekstis sobivat stiili ning süntaktilisi ja morfoloogilisi vorme valida.

Tund on üles ehitatud interaktiivsena ja õpilastele aktiivse õppija rolli pakkudes. Teemades liigutakse lihtsamast keerukamani. Häälestuseks on erinevate tekstiliikide meenutamine ja nende tunnuste nimetamine. Põhiosas tegelevad õpilased kolme eri liiki teksti analüüsimisega klastrileidja abil. Lisaülesandeks ja kinnistamiseks on õpilase enda loodud teksti analüüs ja selle kohta järelduste tegemine.

Tunni eesmärgid ja õpiväljundid

Eesmärgid

1. Tutvustada eri tekstiliigid ja neisse sobivaid stiile: ametlik stiil, publitsistlik stiil, teadusstiil, ilukirjandusstiil
2. Juhendada analüüsima tekstiliike, nende kasutuskontekstis, ülesehitust, sõnavara, grammatilisi erijooni
3. Juhendada võrdlema ja vastandama tekstiliike, tooma esile ühiseid ja eriomaseid jooni ning analüüsima nende segunemist kirjandustekstis (eri stiilid, keeleregistrid, uuemad/arhailisemad sõnad)

Õpiväljundid

1. õpilane mõistab ja oskab analüüsida eri tekstiliike, keele rolli nendes ja keele funktsioone
2. oskab teha vahet eri liiki tekstidel
3. oskab luua eri liiki tekste

Ülesanded docx formaadis E-koolikotis: <https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/32758-Ulesanded-klastrileidjaga-https-evkk-tlu-ee-tools-clusterfinder>

Ülesanded

Ülesanne 1

Milliseid tekstiliike oskate nimetada? Looge õpilastele vastamiseks padleti link: <https://padlet.com/>

Opetajale infoks: Stiil ehk keelevahend on suhtlussituatsioonile ja -eesmärgile vastav keelekasutusviis. Stiili tunnusteks on iseärasused morfoloogias, sõnamoodustuses, sõnavaras, lausestuses, kujundikasutuses, teksti liigenduses vm keele valdkondades.

Tekstiliigid ehk žanrid on aja jooksul välja kujunenud kultuuripõhised keelekasutus tavad ehk -kombed. Enamasti teame, milline on ajaleheuudis, teeme vahet muinasjutul ja reklaamil, toote kasutusjuhendil ja retseptil. Tekstiliikide määramisel on sündmus ise vähem oluline, tähtsam on see, kuidas, s.t milliseid stiilivahendeid kasutades see on kirja pandud.

Ülesanne 2

Millised on meie ülesandes kasutatavate tekstiliikide (stiili) tunnused: teadustekst, arvamusaluse ja ilukirjanduslik tekst? Õpilased vastavad suuliselt.

Opetajale infoks mõned tunnused: spetsiifiline sõnavara (arvamusaluse arvamust avaldavad sõnad nagu ma tunnen/arvan, mis teadustekstis puuduvad; ilukirjanduslik tekst tavaliselt omadussõnarohtem, kirjeldavam, kujundirikkam, teadustekstis need peaaegu puuduvad, selles rohkem terminoloogiat (eeldama, tõestama, uurima, analüüsima, vaatlema, hüpotees), arve, on viited; erinev süntaksi struktuur: ilukirjanduslikus tekstis rohkem (ees- ja järel-) täiendeid ja määrusi, lisandeid, lause pikkus; erinev keeleregister; erinev struktuur (teadustekstis rangem kui arvamusaluse või ilukirjanduslikus tekstis: uurimisobjekt, probleem, eesmärk, teooriad/meetodid, analüüs); erinevad teemad; erinev eesmärk: lugeja informeerimine vs mõjutamine).

Ülesanne 3

Klastrileidja toel kolme tekstilõigu, arvamusaluse, teadusteksti ja ilukirjandusliku teksti analüüsimise gruppides ja nende liikide määramine, tunnuste leidmine ja nimetamine.

I tekst analüüsimiseks

ALGUPÄRASTE JA TÕLGITUD EESTIKEELSETE TEKSTIDE ERISTATAVUSEST NING NEILE OMISTATUD OMADUSTEST. Marju Taukar
<http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat/article/view/ERYa8.16/16>

II tekst analüüsimiseks

"Swinging party/Farewell": miks pelgupaik ikkagi nii palju ängi tekitab? Ketlin Käpp <https://kultuur.err.ee/1608783367/arvustus-swinging-party-farewell-miks-pelgupaik-ikkagi-nii-palju-angi-tekitab>

III tekst analüüsimiseks

Tõde ja õigus I. Anton Hansen Tammsaare <https://www.digiraamat.ee/product/Tode-ja-ogus-I-146>

Ülesanne 4

Klastrileidja toel õpilase enda kirjutatud teksti analüüsimine. Missugustele tunnustele tekst vastab?

Projekti käigus loodi uus ELLE keskkonna kasutajaliides, mille rakendust, klastrileidjat, tutvustati Tabasalu gümnaasiumi 12. klassidele ülesannete põhjal, mis analüüsisid eri teksti liike. Mõlemas tunnis osales umbes kakskümmend õpilast, kellest pooled vastasid ka tagasiside küsimustele.

Õpilased leidsid, et rakendus aitas analüüsida ja liigitada teksti efektiivsemalt, kiiremini ja lihtsamalt, ning näha erinevusi keeleregistrite vahel. Lisaks arvati, et see on huvitavam viis, kuidas neid analüüsida. Sellele vaatamata, et klastrileidjat nähti efektiivse ja huvitava rakendusena, enamik õpilastest leidis, et nad siiski ei kasutaks tarkvara tulevikus igapäevaselt. Nad kasutaksid rakendust pigem harva, näiteks kui oleks vaja teksti süvitsi lingvistiliselt analüüsida või oma teksti uurida. Ühtlasi arvas üks õpilane, et võib-olla oskaks rakendusele kasutuse hoopis ülikoolis leida.

Klastrileidja eesmärk jäi neile veidi segaseks ja kasutamine tundus ebamugavana. Õpilased arvasid, et sellel puudub selge juhend ja näidis, mis aitaksid tulemusi paremini hoomata ja interpreteerida. Sellegipoolest interaktiivsem tunniformaat tundus neile sobilikuna, täpsemalt meeldis neile vahetute tulemuste kaudu tekste analüüsida. Üks vastaja kahekümnest leidis koguni, et seesugune formaat aitas paremini kaasa teha kui tavaline koolitund.

Üldiselt võib tagasisidest järeldada, et rakendus tundus õpilastele huvitav, kuid seda oli nende jaoks liiga keeruline mõista. Õpilaste tagaside võetakse edasises arenduses arvesse.